

De Spraakmaker

Samenwerken in de diagnostiek van de spraakontwikkeling

Maaïke Diender en Inge van Dijke
Congres Partners in Verstaan 2024

Spraakmakend Junior

Bestaande instrumenten voldoen niet

	Foneem repertoire	Facilite-rende context	Geschikt voor peuters TOS	Normering	VFO
Metaphon					
LOGO-Art NAO					
CAI					

Onderscheidende doelstellingen

Snel en goed inzicht in de complexiteit van het fonologisch systeem van het kind

Duidelijke handvatten voor het opzetten van een behandelplan

Geschikt voor zeer jonge kinderen met TOS met problemen in de spraakontwikkeling

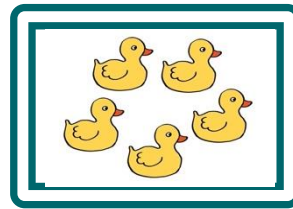
Kennismaken met De Spraakmaker

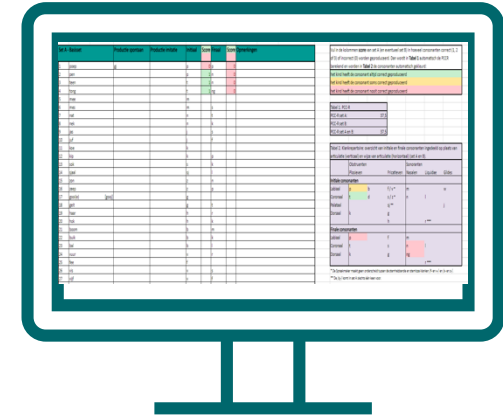
Onderdelen van De Spraakmaker

Handleiding

Powerpoint
met
afbeeldingen

Excel met
scoreformulier

De Spraakmaker

Set A
Basisset

Set B
Syllabestructuur

Set C
Woordstructuur

Set D
Vroeg fonologische
ontwikkeling

Niet tot nauwelijks sprekende kinderen

het kind heeft de consonant altijd correct geproduceerd
 het kind heeft de consonant soms correct geproduceerd
 het kind heeft de consonant nooit correct geproduceerd

Tabel 2. Klankrepertoire: overzicht van initiale en finale consonanten ingedeeld op plaats van articulatie (verticaal) en wijze van articulatie (horizontaal) (set A en B).

	Obstruenten		Sonoranten		
	Plosieven	Fricatieven	Nasalen	Liquidae	Glides
Initiale consonanten					
Labiaal	p	b	f / v ¹	m	w
Coronaal	t	d	s / z ¹	n	l
Palataal			sj ²		j
Dorsaal	k		g		
			h	r ³	
Finale consonanten					
Labiaal	p		f	m	
Coronaal	t		s	n	l
Dorsaal	k		g	ng	
					r ³

¹ De Spraakmaker maakt geen onderscheid tussen de stemhebbende en stemloze klanken /f- en v-/ en /s- en z-/.

² De /sj-/ komt in set A slechts één keer voor.

³ De /r/ kan op verschillende plaatsen worden geproduceerd. Alle /r/-en worden in dit scoreformulier op deze plek gescoord.

Tabel 1. PCC-R	
PCC-R set A:	46,94
PCC-R set B:	35,23
PCC-R set A en B:	41,40

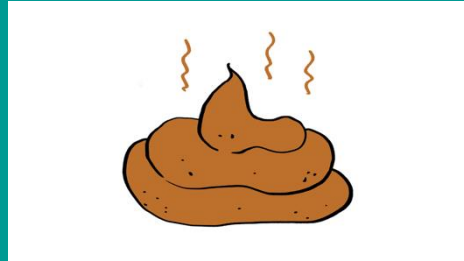
Tabel 3.
CV
CVC
V
VC
CCV
CCVC
CVCC
CCVCC

Tabel 4.
SW
WS
SWW
WWS
WSW

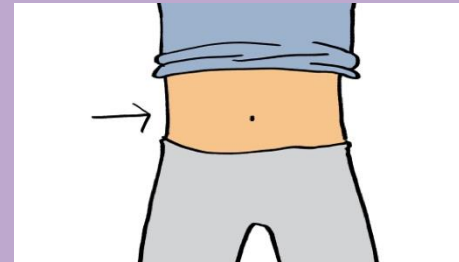
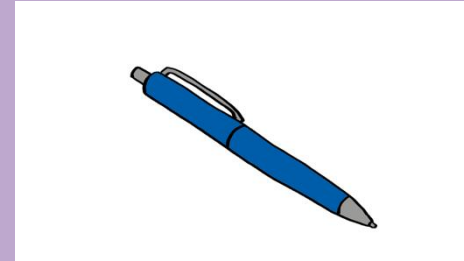
makkelijke woorden

Metaphon Screening

bal

moeilijke woorden

Metaphon Screening

paard
pan
bank

Wat valt op?

P?

Poep
Pen

M?

Mes
Mond
Bomen

N?

Nat
Nek
Net

Spraakstimuleerbaarheidsonderzoek

P?

Poep
Pen

M?

Mes
Mond
Bomen

N?

Nat
Nek
Net

Spraakstimuleerbaarheidsonderzoek

P?

Poep
Pen

Pap
Piep
Poes
Pan
Pet

Spraakstimuleerbaarheidsonderzoek

P?

Poep
Pen

Pap
Piep
Poes
Pan
Pet

Spraakstimuleerbaarheidsonderzoek

P?

Poep
Pen

Productiewoorden H&P

Pap

Pauw

Piep

Pop

Pijp

Pip

Pan, poes, pet, pak

Hoofdstuk 5: Diagnostiek en behandeling niet tot nauwelijks sprekende kinderen

Gebaseerd op: Burger, E., Rodenburg-Van Wee, M. & De Wit, C. (Te Verschijnen). Taaltherapie voor kinderen met een talige leeftijd van 0-2;06 jaar.

Lexicaal-fonologische behandeling

Behandeling gericht op uitbreiden van het lexicon *binnen* de fonologische mogelijkheden van het kind

Startdiagnostiek: instrumenten voor niet tot nauwelijks sprekende kinderen

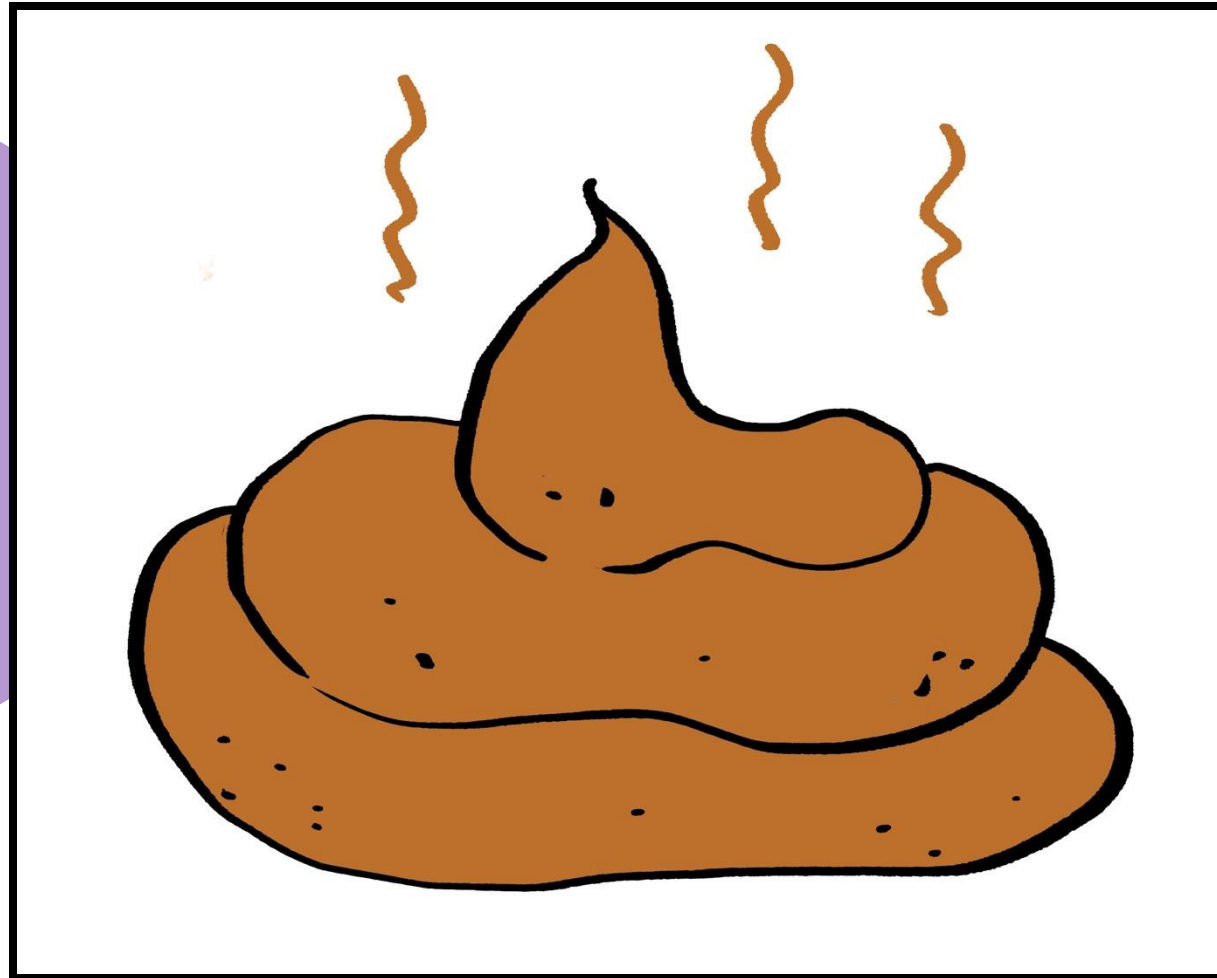
- 1 Informatie uit (meertaligheids-)anamnese en eerdere diagnostiek
- 2 Lijst met woorden en brabbels die het kind spontaan zegt
- 3 De Spraakmaker, Set D
- 4 Klinische observatie

Startdiagnostiek: instrumenten voor niet tot nauwelijks sprekende kinderen

- ~~1 Informatie uit (meertaligheids)anamnese en eerdere diagnostiek~~
- 2 Lijst met woorden en brabbels die het kind spontaan zegt
- 3 De Spraakmaker, Set D
- ~~4 Klinische observatie~~

De Spraakmaker

Set A
Basisset

Set D
Vroeg-
fonologische
ontwikkeling

De
Spraakmaker

Processtappen inventarisatie fonologische mogelijkheden

1. De logopedist verzamelt alles wat een kind zegt of imiteert
2. De logopedist neemt set D van De Spraakmaker af
3. **De logopedist ordent alle brabbels en woorden op initiale (en eventueel finale) consonanten**
4. De logopedist* inventariseert welke consonanten voorkomen:
  - In combinatie met welke vocalen
  - In combinatie met welke andere consonanten
  - In welke syllabestructuren

1 & 2 Spontane woorden + Set D

Doelwoord	Productie kind
hap*	hap
huis	huis
aap*	aap
kak*	kak
boom	boom
boe*	boe
koek*	koek
die	die
daar	daa
ja	ja

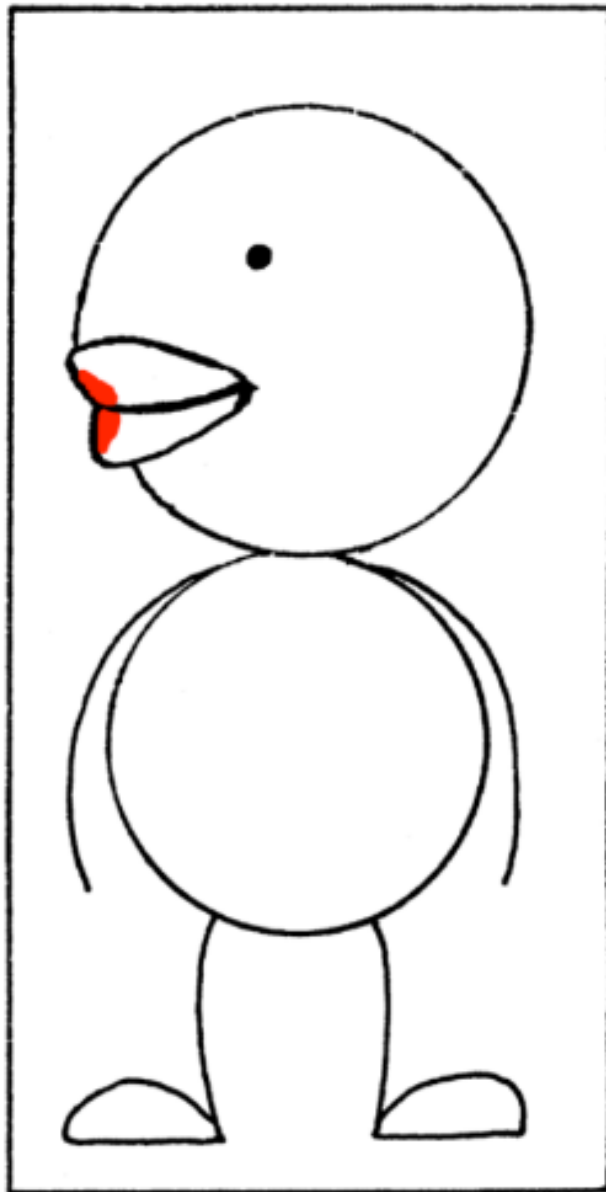
* Deze woorden zijn alleen geïmiteerd

Doelwoord	Productie kind
piep*	piep
mama	mama
zus	sus
bal	ba
taart	taa
papa	papa
tuut	tuut
dicht	ti
in	in

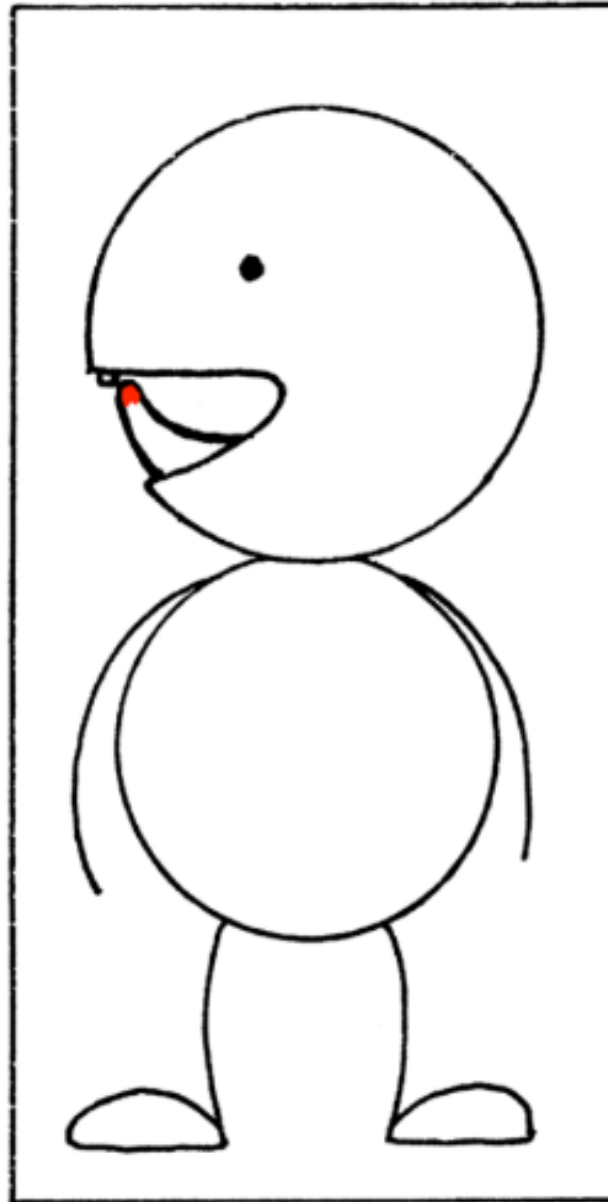
3. Ordenen

Labiaal	Coronaal	Dorsaal	Overig

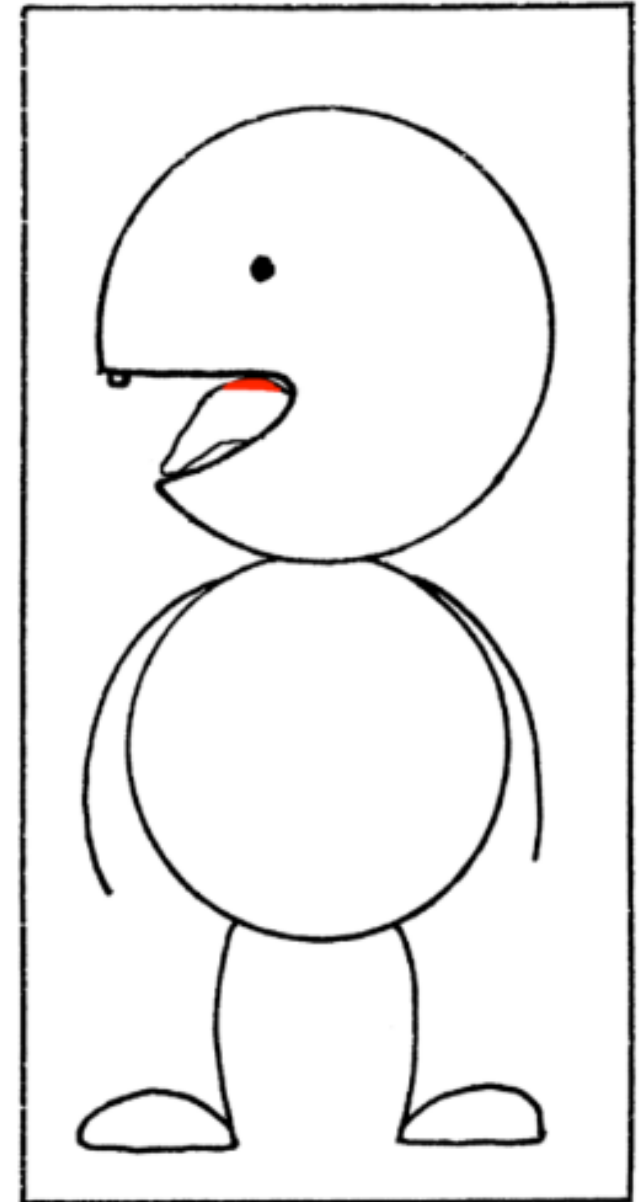
positie 1
labiaal

positie 2
coronaal

positie 3
dorsaal

1 & 2 Spontane woorden + Set D

Doelwoord	Productie kind
hap*	hap
huis	huis
aap*	aap
kak*	kak
boom	boom
boe*	boe
koek*	koek
die	Die
daar	daa
ja	ja

Doelwoord	Productie kind
piep*	piep
mama	mama
zus	sus
bal	ba
taart	taa
papa	papa
tuut	tuut
dicht	ti
in	in

3. Ordenen

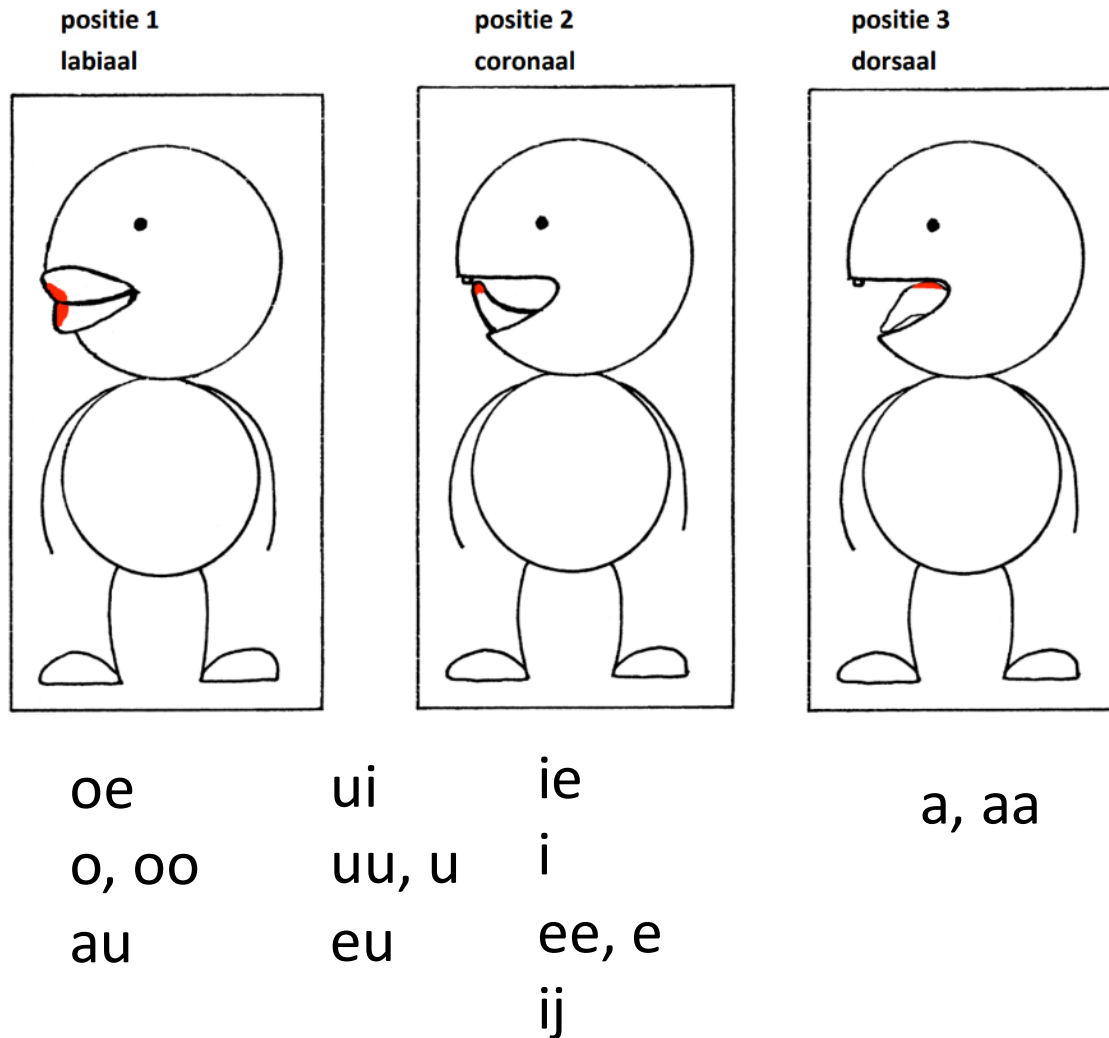
Labiaal	Coronaal	Dorsaal	Overig
boom	ja	kak*	hap*
boe*	die	koek*	huis
piep*	daa(r)		aap*
mama	taa(rt)		in
ba(l)	tuut		
papa	ti(cht)		
	sus		

Processtappen inventarisatie fonologische mogelijkheden

1. De logopedist verzamelt alles wat een kind zegt of imiteert
2. De logopedist neemt set D van De Spraakmaker af
3. De logopedist ordent alle brabbels en woorden op initiale (en eventueel finale) consonanten
4. **De logopedist* inventariseert welke consonanten voorkomen:**
  - In combinatie met welke vocalen
  - In combinatie met welke andere consonanten
  - In welke syllabestructuren

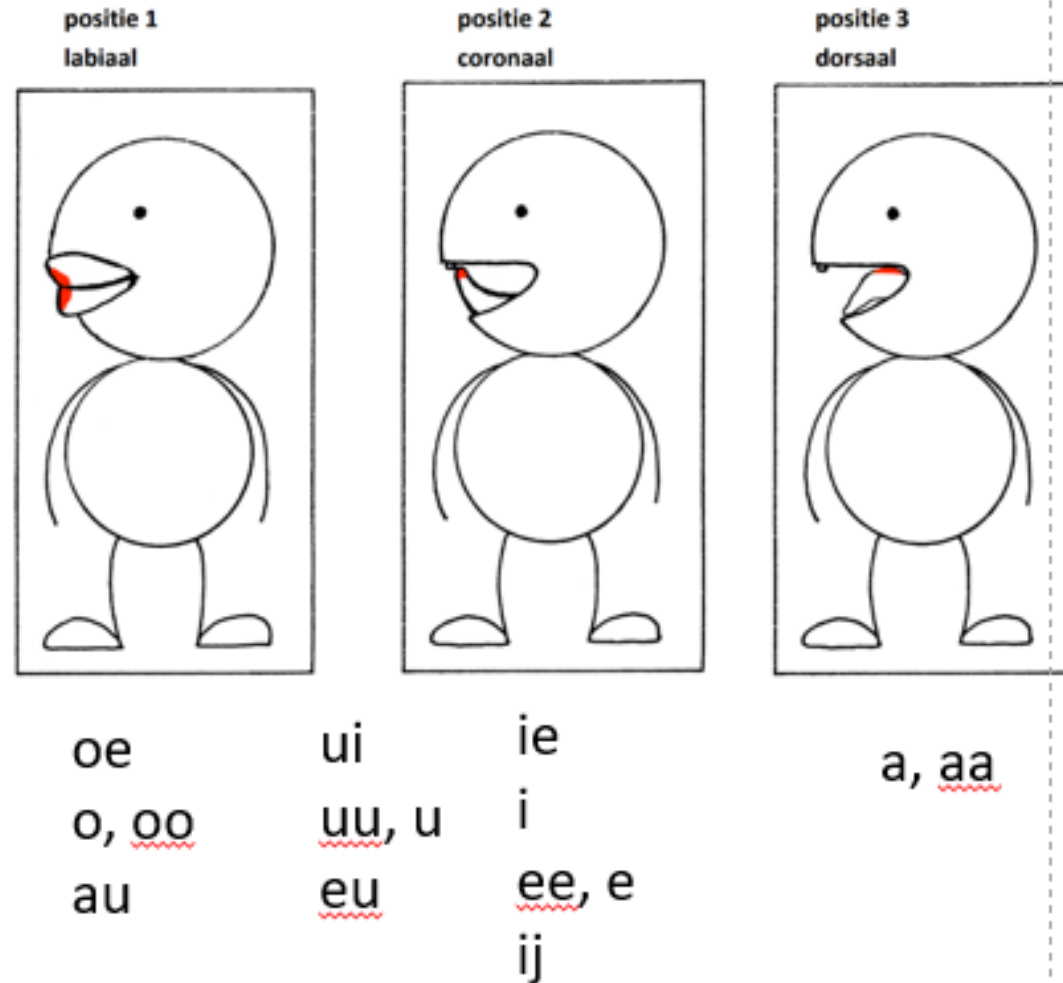
4. Inventariseren welke consonanten met welke vocalen

Illustraties zijn van de Metaphonbox, met bewerkingen door E. Burger

4. Inventariseren welke consonanten met welke vocalen

Labiaal
boom
boe*
piep*
mama
ba(l)
papa

Doelwoorden voor lexicaal-fonologische behandeling

pap

poep

boem

bouw

bèh (?)

Scoreformulier De Spraakmaker Set D

Tabel 3. Verwervingsvolgorde vroeg-fonologische ontwikkeling volgens Fikkert en Levelt (2008)

Stap 1			Stap 2			Stap 3			Stap 4			Stap 5		
Labiaal	a aa	Labiaal	Labiaal	ie i ee ij e	Labiaal	Labiaal	a aa	Coronaal	Labiaal	V	Dorsaal	Coronaal	V	Labiaal
	oe o oo au		Coronaal	oe o oo au	Coronaal		oe o oo au		Coronaal	V	Dorsaal	Dorsaal	V	Coronaal
Coronaal	a aa	Coronaal	Dorsaal	ie i ee ij e	Dorsaal		ie i ee ij e					Dorsaal	V	Labiaal
	ie i ee ij e													
Dorsaal	a aa	Dorsaal												
	oe o oo au													
<p>In Stap 1 combineert het kind de vocaal met een initiale consonant met dezelfde plaats van articulatie (CV-woorden) en een finale consonant met dezelfde plaats van articulatie (CVC-woorden). De vocalen a/aa faciliteren altijd alle consonanten.</p>			<p>In Stap 2 heeft de vocaal een ander plaatskenmerk dan de consonanten. De finale consonanten zijn optioneel (CV en CVC-woorden).</p>			<p>In Stap 3 is de initiale consonant labiaal en de finale consonant coronaal (CVC-woorden).</p>			<p>In Stap 4 is de finale consonant dorsaal. Alle typen vocalen komen voor.</p>			<p>In Stap 5 komen alle mogelijke combinaties van vocalen en consonanten voor.</p>		

Projectgroep Spraakmakend Junior

Onderzoekers

Maaïke Diender (pl) en Luisa de Heer (NSDSK)
Annette Scheper, Annelies Bron en Lisa van Eijl (Kentalis)
Anouk Scheffer en Inge van Dijke (Auris)

Professionals

Marianne Rodenburg-van Wee, Esther Fontein, Marthe Wijs, Floor Cohen
Tervaert, Laura Eijbersen, Karolien Gruijters, Sipkje Spijksma, Wilma Klaster,
Irma Kroes, Marijke Zoons en Loes Vossen-Peeters

Externe professional/adviseur

Ellen Burger

www.deelkracht.nl

